

MATERIAALI-
TEHOKKUUDEN
SITOUS

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus

HIILINEUTRAALISUUTTA JA
KIERTOTALOUTTA EDISTÄMÄSSÄ

2022–2026

1 SITOUMUSOSAPUOLET

Tämän elintarvikealan vapaaehtoisen materiaalitehokkuuden sitoumuksen osapuolet eli allekirjoittajat ovat:

- Maa- ja metsätalousministeriö, jatkossa ministeriö tai MMM
- Työ- ja elinkeinoministeriö, jatkossa ministeriö tai TEM
- Ympäristöministeriö, jatkossa ministeriö tai YM
- Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL), jatkossa toimialajärjestö tai ETL
- Päivittäistavara- ja elintarviketuotevalmistajien liitto ry (PTY), jatkossa toimialajärjestö tai PTY
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, jatkossa toimialajärjestö tai MaRa tai ravintolat

2 LÄHTÖKOHDAT JA MÄÄRITELMÄT

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus (jatkossa myös sitoumus) on vapaaehtoisuuteen perustuva ja määräajaksi tehtävä sitoumus materiaalitehokkuuden parantamiseksi. Materiaalitehokkuuden vapaaehtoisia sitoumuksia toimeenpannaan elinkeinoelämän ja ministeriöiden yhteistyönä.

Elintarvikealalla tarkoitetaan tässä sitoumuksessa Elintarviketeollisuusliitto ry:n, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n ja Päivittäistavarakauppa ry:n edustamaa elintarvikkeiden valmistuksen, kaupan ja ravintolapalveluiden toimialaa ja arvoketjua.

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus tuottaa yritystason toimenpiteistä koostettua tietoa elintarvikealan materiaalitehokkuuden kehityksestä ja edistää ministeriöiden sekä elinkeinoelämän välistä vuoropuhelua ja elintarvikeketjun toimijoiden arvoketjuyhteistyötä. Sitoumuksen ydintekemisen muodostavat mukaan liittyvien yritysten käytännön materiaalitehokkuustoimet.

Sitoumuksella lisätään toimijoiden ymmärrystä materiaalitehokkuuden merkityksestä liiketoiminnalle laajasti. Sen avulla tuotetaan alan kilpailukykyä parantavia ratkaisuja elintarvikealan ympäristövaikutusten (esim. hävikki, jätteet, kasvihuonekaasupäästöt) vähentämiseksi sekä materiaalien (esim. pakkaukset, muut keskeiset tuotantopanokset, tuotannon sivuvirrat) käytön tehostamiseksi.

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus on osa kansalliseen materiaalitehokkuusohjelmaan¹ kuuluvaa valtionhallinnon ja elinkeinoelämän välistä vapaaehtoista materiaalitehokkuuden sitoumustoimintaa. Materiaalitehokkuusohjelmassa sitoumustoiminnalle on asetettu tulostavoite: *Tavoitteena on materiaalitehokkuuden vapaaehtoisen sitoumustoiminnan onnistunut ja tuloksellinen toimeenpano siten, että sen puitteissa tehtävistä yritysten materiaalitehokkuustoimista hyöttyy mitatusti niin yritysten kannattavuus kuin ympäristö ja luonnonvarojen kestävämmän käytön.*

Elintarvikealan sitoumus on ensimmäinen kansallisen materiaalitehokkuusohjelman mukainen toimialasitoumus. Siitä saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää uusilla toimialoilla sekä soveltuvin osin myös arvoketjuissa ja klustereissa, joten se luo pohjaa sitoumustoiminnan laajempaan hyödyntämiseen.

Sitoumus toteuttaa myös omalta osaltaan valtioneuvoston periaatepäätöstä kiertotalousohjelmasta², joka tavoittelee hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa vuoteen 2035 mennessä. Yritysten materiaalitehokkuustoimenpiteillä edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja nostetaan materiaalien kiertotalousastetta.

¹ TEM. 2018. Kestäväää kasvua materiaalitehokkuudella. Kansallisen materiaalitehokkuusohjelman päivitys 2017. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 5/2018.

² Valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta. 30.3.2021. <https://valtioneuvosto.fi/delegate/file/88097>

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman³ (The European Green Deal) tavoitteena on tehdä EU:sta oikeudenmukainen ja vauras yhteiskunta, jonka talous on moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen. Kasvihuonekaasujen nettopäästöistä pyritään eroon vuoteen 2050 mennessä, ja kasvuun pyritään lisäämättä resurssien käyttöä. Tavoitteena on myös suojella, hoitaa ja lisätä EU:n luonnonpääomaa sekä suojella kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia ympäristöön liittyviltä riskeiltä ja ympäristövaikutuksilta. Suomessa kansalliset green deal -sopimukset⁴ ovat vapaaehtoisia sopimuksia valtion ja elinkeinoelämän välillä. Niille on olemassa omat kriteerinsä ja toimintamallinsa. Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus on myös vapaaehtoisuuteen pohjautuva sopimus, jolla on oma toimintamalli. Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksella on yhtymäpinta esimerkiksi valmisteilla olevaan muovisten kertakäyttöisten annospakkausten green dealiin ja mahdollisesti myös muihin valmisteltaviin green deal -sopimuksiin.

Lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutusten vähentämisestä edellyttää kertakäyttöisten muovituotteiden kulutuksen kunnianhimoista ja jatkuvaa vähentämistä. Suomen muovitiekartta⁵ pyrkii viitoittamaan polkua kestävämpään muovien käyttöön. Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus voi tukea tätä tavoitetta esimerkiksi vahvistamalla arvoketjun toimijoiden yhteistyötä elintarvikepakkausten kehittämisessä.

EU:n jätedirektiivin mukaan jäsenmaiden on toteuttava toimenpiteitä elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi koko elintarvikeketjussa YK:n kestävä kehityksen tavoitteen 12.3 saavuttamiseksi.⁶ Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä saavuttamaan elintarvikejätteen vähentämistä koskeva ohjeellinen unionin laajuinen tavoite 30 prosentilla vuoteen 2025 mennessä ja 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Jäsenmaiden tulee lisäksi seurata elintarvikejätteen määrää ja raportoida komissiolle vuositasolla alkaen vuodesta 2020. Suomi on sitoutunut puolittamaan ruokahävikin 2030 mennessä. Luonnonvarakeskus toteuttaa tämän seurannan ja raportoinnin kansallisena asiantuntijalaitoksena.⁷

Luonnonvarakeskus on laatinut myös ruokahävikkitiekartan⁸, jossa on esitetty toimia ja ohjauskeinoja tähän tavoitteeseen pääsemiseen. Elintarvikealan

³ Euroopan vihreän kehityksen ohjelma. Euroopan komissio. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

⁴ Kansalliset vapaaehtoiset Green Deal sopimukset. Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/green-deal-sopimukset>

⁵ Muovitiekartta Suomelle. 2018. <https://muovitiekartta.fi/>

⁶ YK:n kestävä kehityksen tavoite 12.3: "Puolittaa vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä jälleenmyyjä- ja kuluttajatasolla sekä vähentää ruokahävikkiä tuotanto- ja jakeluketjuissa sadonkorjuun jälkeinen hävikki mukaan lukien."

⁷ Ruokahävikin seurantajärjestelmän kuvaus. Luonnonvarakeskus.

<https://www.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/tutkimuksen-kehitys-ja-havikin-seuranta/>

⁸ Ruokahävikkitiekartta 2021. Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/tiekartta/>

materiaalitehokkuuden sitoumus on nostettu siellä yhdeksi ohjauskeinoksi ruokahävikin vähentämisessä. Sitoumustoiminnassa kerätään muun muassa tietoa ruokahävikin vähentämisen toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta elintarviketeollisuudessa, päivittäistavara-kaupoissa sekä ravintoloissa Suomessa.

Suomen Agenda 2030 -toimintaohjelman painopisteenä on Hiilineutraalius ja resurssiviisaus⁹. Suomen toimintaohjelmalla toimeenpannaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, joista edellä kuvattu tavoite 12.3. koskee ruokahävikkiä. Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus toteuttaa osaltaan näitä tavoitteita kokoamalla alan yrityksiä tekemään käytännön materiaalitehokkuustoimia sitoumuksen voimassaoloaikana.

Tässä sitoumuksessa noudatetaan jätelain (646/2011) mukaisia määritelmiä. Sen mukaan elintarvikejätteellä tarkoitetaan niitä EU:n elintarvikeasetuksen (178/2002) mukaisia elintarvikkeita, joista on tullut jätedirektiivissä tarkoitettua jätettä. Elintarvikejäte on siis käsitteenä laajempi kuin ruokahävikki, sisältäen syömäkelpoiset sekä syömäkelvottomat elintarvikkeet (kuten luut ja hedelmien kuoret). Kansallisella tasolla käytetään Luonnonvarakeskuksen tarkennettuja tulkintaohjeita jätelain mukaisista ruokahävikin ja elintarvikejätteen määrittämisestä.

Sitoumuksen tuloksia ja vaikuttavuutta väliarvioidaan syksyllä 2024. Sitoumuksen lopulliset tulokset ja vaikuttavuus arvioidaan määräajan jälkeen ja samalla päätetään jatkotyöstä.

⁹ Valtioneuvoston kanslia. 2017. Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta. Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 3/2017.

3 TAVOITTEET JA TEEMAT

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen allekirjoittajat asettavat yhdessä tavoitteiksi:

1. **Materiaalitehokkuudella parempaa kannattavuutta ja kestävyyttä.** Tavoitteena on elintarvikealan yritysten käytännön materiaalitehokkuustoimilla saavuttaa toimialatasoisesti mitattavia taloudellisia ja ympäristöllisiä hyötyjä. Hyötyjä voidaan aikaansaada erityisesti elintarvikeketjussa muodostuvaa hävikkiä vähentämällä, osallistumalla mm. elintarvikejätettä ja ruokahävikkiä koskevien vähentämistavoitteiden saavuttamiseen, elintarviketuotannon materiaalitehokkuutta ja sivuvirtojen hyödyntämistä parantamalla, vähentämällä seka- ja energiajätteen määrää sekä elintarvikepakkausten kehitystyöllä tai arvoketjuyhteistyöllä.
2. **Tietoisuus materiaalitehokkuuden mahdollisuuksista ja keinoista lisääntyä elintarvikeketjussa ja kuluttajien keskuudessa.** Tämän tavoite toteutuu siten, että
 - (a) sitoumukseen liittymällä yrityksen tietoisuus lisääntyy,
 - (b) julkinen tieto sitoumuksiin liittyneistä yrityksistä saa myös muut toimijat kiinnostumaan aiheesta sekä
 - (c) sitoumukseen liittyneet yritykset voivat toteuttaa yrityksen työntekijöille, asiakkaille sekä kuluttajille suunnattua materiaalitehokkuusviestintää esimerkiksi ruokahävikin vähentämisestä.

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen kattavuustavoitteena on, että sitoumukseen liittyvät yritykset edustavat 90 % Päivittäistavarakauppa ry:n, 40 % Elintarviketeollisuusliitto ry:n ja 20 % Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry jäsenyritysten alan liikevaihdosta vuoden 2024 loppuun mennessä. Päivittäistavarakaupan osalta sitoumus kattaa sekä vähittäiskaupan että foodservice-tukkukaupan jakelukanavat.

Tavoitteita seurataan seuraavien **alatavoitteiden** kautta:

1. **Elintarvikejätteen ja ruokahävikin vähentäminen päivittäistavarakaupassa, elintarviketeollisuudessa ja ravintoloissa.**
 - **Päivittäistavarakaupan** tavoitteena on edetä kohti YK:n SDG 12.3 tavoitteen mukaista ruokahävikin ja elintarvikejätteen vähentämistä 50 % vuoteen 2030 mennessä ohjaamalla yhä suuremman osan hävikkiuhan alla olevista syömäkelpoisista elintarvikkeista ihmisravintona tai rehuna hyödynnettäväksi.

Toimialan yrityksiä kannustetaan asettamaan omat tavoit-

teensa koskien ruokahävikin vähentämistä vuoteen 2026 mennessä. Yritykset raportoivat tuloksistaan Motivan HelpDeskille vuosittain. Tulosten yhteismitallisuuden kannalta suositus on, että yritykset asettaisivat tavoitteensa painoperusteisesti suhteessa vertailuvuoteen 2019.

Parannetaan ruokahävikkiä koskevan tiedon laatua ja kattavuutta:

- Lasketaan alan ruokahävikin määrää koskeva tunnusluku erikseen vähittäiskaupan ja foodservice-tukkukaupan osalta tuoteryhmittäin.
 - Lasketaan alan ruokahävikin kasvihuonepäästöt.
- **Elintarviketeollisuuden** tavoitteena on vähentää ruokahävikkiä ja elintarvikejätettä YK:n SDG 12.3 mukaisesti vähintään 50 % vuoteen 2030 mennessä seuraavasti:
 1. Välitavoite vuoden 2026 loppuun mennessä: vähennetään elintarvikejätettä 25 % vuoteen 2019 verrattuna.
 2. Tavoite vuoden 2030 loppuun mennessä: vähennetään elintarvikejätettä 50 % vuoteen 2019 verrattuna.

Sitoumukseen liittyviä elintarviketeollisuuden yrityksiä kannustetaan seuraamaan ja raportoimaan erikseen myös ruokahävikin määrää. Toimialatason tavoitteen asettamista ruokahävikin vähentämiseksi tarkastellaan sitoumuksen välitarkastelun yhteydessä.

- Vähennetään **ravintoloiden** ruokahävikkiä seuraavasti:
 1. Sitoumuskauden alussa ruokahävikitavoite asetetaan yrityskohdaisesti. Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen liittyvät MaRan jäsenyritykset määrittelevät itselleen tavoitteen, joka on sidottu hävikkiin joutuvan ruoan määrään tai sen arvoon suhteessa hankittuun/tuotettuun ruokaan.
 2. Sitoumuskauden aikana kehitetään yhteisiä laskenta- ja raportointitapoja. Syksyllä 2024 asetetaan toimialan lähtötasotunnusluku, jonka perusteella numeerinen toimialakohtainen tavoite asetetaan loppukaudeksi vuosille 2025–2026. Tavoiteasetannassa huomioidaan kansallinen sitoutuminen YK:n SDG 12.3 tavoitteeseen vähentää ruokahävikkiä ja elintarvikejätettä 50 % vuoteen 2030 mennessä.

2. Elintarvikepakkausten materiaalitehokkuuden parantaminen päivittäistavarakaupassa, elintarviketeollisuudessa ja ravintoloissa.

Tavoitteet koskevat elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen liittyvien yritysten elintarvikepakkauksia. Sitoumuksen tavoitteena on:

1. Lisätään pakkausten uudelleenkäyttöä, kierrätettävyyttä ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen käyttöä.
2. Vähennetään muovin määrää pakkauksissa.

Yritykset asettavat mahdolliset omat tavoitteensa ja raportoivat tuloksistaan Motivan HelpDeskille vuosittain. Tulosten yhteismitallisuuden kannalta suositellaan, että yritykset raportoisivat tuloksistaan suhteessa vertailuvuoteen 2019.

3. Kierrätysasteen lisääminen päivittäistavarakaupassa.

1. Lisätään kierrätysastetta ja parannetaan asiaa koskevan tiedon laatua sekä kattavuutta.
 - Varmistetaan kierrätyksen määritelmän yhdenmukaisuus kaupan alan yrityksissä.
 - Lisätään tietoja luovuttavien yritysten määrää.
 - Tehdään yhteistyötä SYKE:n kanssa seka- ja energijätteen koostumuksen mittaamisessa.
2. Tavoite vuoden 2026 loppuun mennessä: lisätään päivittäistavara-kaupan kierrätysastetta 4 %-yksikköä vuoteen 2019 verrattuna.

Yritysten toimenpiteet ja tavoitteet sitoumuksessa:

Liittyessään yritys itse valitsee mihin teemoihin liittyviä materiaalitehokkuustoimia se sitoutuu toteuttamaan ja määrittelee toimille määrälliset sekä laadulliset tavoitteensa oman toimintansa laajuus ja luonne huomioon ottaen. Yrityksen materiaalitehokkuustoimien on edistettävä elintarvikealan toimialatason sitoumuksen tavoitteita **(1) Materiaalitehokkuudella parempaa kannattavuutta ja kestävyyttä sekä (2) Tietoisuus materiaalitehokkuuden mahdollisuuksista ja keinoista lisääntyy elintarvikeketjussa ja kuluttajien sekä yritysasiakkaiden keskuudessa.**

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen **liittyvien yritysten materiaalitehokkuustoimien teemat** ovat seuraavat:

1. Yritys tekee kehitystyötä **olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien** materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi. Yritys toteuttaa materiaalitehokkuustoimia havaittujen tai kokeiltujen ratkaisuvaihtoehtojen pohjalta.
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta **tuote- tai palvelusuunnittelun** avulla omassa tai yhteistyökumppaneidensa toiminnassa.
3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa **sivuvirroista**.
4. Yritys lisää **henkilöstönsä** ja **yhteistyökumppaneidensa** valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta.
5. Yritys **parantaa tiedon tasoa** materiaalitehokkuudesta.

Esimerkkejä teemoihin liittyvistä yritysten materiaalitehokkuustoimista on sitoumuksen liitteessä 1.

4 SITOUKSEEN LIITTYVIÄ YRITYKSIÄ KOSKEVAT NÄKÖKOHDAT

4.1 Hyödyt yritykselle

Materiaalien tehokas käyttö on järkevää ja vastuullista toimintaa, joka tuo tuntevia taloudellisia hyötyjä, kuten **kustannussäästöjä**. Materiaalikulujen pieneeminen parantaa toiminnan kannattavuutta ja näkyy tuloksessa. Sitoumus on yritykselle joustava, mielekäs ja systemaattinen keino toteuttaa materiaalitehokkuustoimia.

Materiaalitehokkuuden sitoumuksen vapaaehtoiset toimet ovat osoitus edelläkävijyydestä ja aktiivisuudesta edistää yhteisiä kansallisia tavoitteita. Yritysten tehdessä aktiivisesti materiaalitehokkuutta, kiertotaloutta ja hiilineutraalisuutta edistäviä toimia sekä tuomalla toimenpiteitä aktiivisesti esille sitoumuksen kautta, voidaan vähentää yhteiskunnallista tarvetta pakottavaan sääntelyyn.

4.2 Yrityksen liittyminen sitoumukseen

Yritys voi liittyä elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen 1.1.2022–31.12.2026 välisenä aikana. Yritys liittyy elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen Sitoumus2050.fi -verkkopalvelun kautta. Tarkempi kuvaus liittymisprosessista on sitoumuksen liitteessä 2.

4.3 Yrityksen tavoitteiden, toimenpiteiden ja raportoinnin määräytyminen sitoumuksessa

Sitoumukseen liittyessään yritys sitoutuu edistämään elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen toimialatasoisia tavoitteita ja teemoja konkreettisin materiaalitehokkuustoimin. Yritys voi itse valita mihin teemoihin lukeutuvia materiaalitehokkuustoimia se sitoutuu toteuttamaan (ks. luku 3).

Yritystason tavoitteita seurataan ja raportoidaan yritysten määrittelemien materiaalitehokkuustoimenpiteiden ja niille asetettujen tavoitteiden kautta. Yritys raportoi vuosittaiset **toimenpiteillä aikaansaadut säästöt** kerran vuodessa Motivan HelpDeskille ja halutessaan myös julkisesti Sitoumus2050.fi -verkkopalvelun kautta.

5 SITOUMUSOSAPUOLTEN ROOLIT

5.1 Toimialajärjestöt (ETL, PTY, MaRa)

Toimialajärjestöt sitoutuvat:

- edistämään elintarvikealan materiaalitehokkuutta kohdan 3 tavoitteiden mukaisesti, kannustamaan jäsenyrityksiään liittymään elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen sekä viestimään parhaista käytännöistä ja tuloksista omalla sektorillaan
- kannustamaan elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen liittyviä yrityksiä julkaisemaan sitoumukseen liittyviä materiaalitehokkuustoimenpiteitä ja niille asetettuja tavoitteita valtioneuvoston Sitoumus2050.fi -verkkopalvelussa.

5.2 Ministeriöt (TEM, YM, MMM)

Ottaen huomioon voimassa olevat säädökset ja hallinnon sisäisen työnjaon, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö tekevät käytettävissä olevien määrärahojen ja toimivaltansa puitteissa seuraavia asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen tähtäviä toimia:

- Materiaalitehokkuuden sitoumusjärjestelmän rahoittaminen, kohdistuen erityisesti raportoinnin ja työkalujen kehityksen asiantuntijatyöhön sekä Motivan kautta järjestettävään HelpDesk-palveluun sitoumukseen liittyneille.
- Hallinnonalojen asiantuntijatuki, kuten
 - SYKE:n asiantuntijatuki sekajätteen koostumustutkimusten toteuttamiseen
 - Luonnonvarakeskuksen asiantuntijatuki elintarvikejätteen seurantajärjestelmän kehittämiseen ja seurannan ohjeistamiseen
 - Business Finlandin tuki yritysten teettämiin materiaalikatselmuksiin.
- Tuet investointeihin, selvityksiin sekä kokeiluhankkeisiin.
- Tutkimuksen ja innovaatio toiminnan ja/tai -rahoituksen suuntaaminen materiaalitehokkuutta edistäviin toimiin, kuten elintarvikepakkauksia koskevan tietopohjan vahvistaminen tutkimuksen avulla.

6 SITOUUMUKSEN TULOSRAPORTOINTI JA VÄLIARVIOINTI

6.1 Toimialatasoinen tulosraportointi

Elintarvikealan sitoumuksen allekirjoittavat tahot vastaavat yhdessä toimialatasoisesta tulosraportoinnista. Tuloksista suhteessa tavoitteisiin koostetaan Motivan HelpDeskin toimesta yhteenveto vuosittain julkaistavaan elintarvikealan sitoumustoiminnan tulosraporttiin sisältäen:

- Sitoumuksen kattavuus suhteessa sen kattavuustavoitteeseen.
- Elintarvikejätteen ja ruokahävikin vähenemä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin perustuen toimialaliittojen jäsenyryksiltä kerättyyn tietoon.
- Päivittäistavarakaupan kierrätysasteen parantuminen suhteessa asetettuun tavoitteeseen perustuen toimialaliiton jäsenyryksiltä keräämään tietoon.

Lisäksi sitoumuksen loppuraporttiin koostetaan:

- arvio materiaalitehokkuustoimilla säästyneistä luonnonvaroista, kuten veden ja maan käytöstä perustuen yrityksen omaan arvioon
- valtionhallinnon toimet sitoumuskaudella kohdan 5.2 mukaisesti
- arvio yrityksen materiaalitehokkuustoimien työllisyysvaikutuksista perustuen yrityksen omaan arvioon.

6.2 Yritystasoinen tulosraportointi

Sitoumukseen liittyneet yritykset raportoivat vuosittaisia materiaalitehokkuustoimenpiteillä aikaansaatuja säästöjä Motivan HelpDeskille Sitoumus2050.fi -verkkopalvelun kautta. Yritys päättää itse raportoinnin julkisuudesta. Motiva laatii raportoitujen tietojen pohjalta julkisen yhteenvedon, josta ei ole tunnistettavissa yksittäisen yrityksen tietoja:

- yhteenlaskettu arvio materiaalitehokkuustoimilla aikaansaaduista euro-määräisistä hyödyistä perustuen yritysten raportoimaan tietoon
- arvio materiaalitehokkuustoimilla aikaansaaduista ympäristöhyödyistä perustuen yritysten raportoimaan tietoon, esimerkiksi:
 - kasvihuonekaasupäästöjen tai materiaalihävikin (mm. elintarvike- tai muut jätteet ja/tai ruokahävikki) vähentämisellä
 - elintarvikepakkausten muovinkäytön vähentämisellä tai
 - elintarvikepakkausten kierrätettävyyden parantamisella
- arvio mahdollisuuksien mukaan kuluttajien materiaalitehokkuustoimia tukevien toimenpiteiden vaikuttavuudesta perustuen yritysten raportoimaan tietoon
- yhteenveto materiaalitehokkuutta edistävästä toimenpiteistä.

Raportointi tapahtuu aina raportointivuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä. Julkinen tulosraportti julkaistaan vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

6.3 Sitoumuksen väliarviointi

Sitoumuksen määrällisten tavoitteiden väliarviointi toteutetaan syksyllä 2024, jonka perusteella ohjausryhmä päättää sitoumuksen päivittämisestä ja/tai täydentämisestä määrällisten tavoitteiden osalta. Väliarviointi laaditaan yritysten raportointien toimenpiteillä aikaansaatuja tulosten 2022–2023 pohjalta. Sitoumukseen liittyneet yritykset voivat mahdollisuuksien mukaan hyödyntää väliarviointia omien toimenpiteiden ja asetettujen tavoitteiden vaikuttavuuden arvioinnissa sekä uusien vaikuttavien toimenpiteiden tunnistamisessa.

7 ELINTARVIKEALAN SITOUKUKSEN OHJAUSRYHMÄ

Toimialaliitot (ETL, MaRa, PTY) ja ministeriöt (TEM, YM, MMM) muodostavat sitoumuksen ohjausryhmän ja nimeävät siihen edustajansa sekä kutsuvat asiantuntijat. Ohjausryhmän rooliin kuuluu:

- tuoda keskusteluun alan keskeiset haasteet ja mahdollisuudet materiaalitehokkuudessa
- ehdottaa sitoumuksen tavoitteita ja teemoja sekä arvioida niiden tarkoituksenmukaisuutta
- seurata tuloksia ja sitoumuksen tavoitteiden saavuttamista sekä arvioida sitoumustoiminnan vaikuttavuutta
- tehdä suositus elintarvikealan sitoumustoiminnan jatkosta ja mahdollisista korjaavista ja täydentävistä toimenpiteistä.

8 SITOUKSEN KESTO, VOIMAANTULO JA PÄÄTTYMINEN

Tämä sitoumus tehdään ajanjaksolle 1.1.2022–31.12.2026. Sitoumus tulee voimaan, kun se on allekirjoitettu.

Tämän sitoumuksen osapuolet ja sitoumukseen liittyvät yritykset pyrkivät toimimaan siten, että sitoumuksen tavoitteet toteutuvat.

Ministeriö voi irtisanoa tämän sitoumuksen, jos 1) toimintaympäristö tai toimintaolosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet sitoumuksen solmimistilanteeseen verrattuna, 2) jos sitoumus ei näytä tarvittaessa tehtyjen korjaavien toimenpiteiden jälkeenkään johtavan sille asetettuihin tavoitteisiin ja ministeriöt harkitsevat muita tarkoituksenmukaisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi, 3) tai jos sitoumuksen osapuolten tai sitoumukseen liittyneiden yritysten osalta ei saavuteta tarpeeksi merkittävää kattavuutta tai mikäli myöhemmin sitoumuskauden aikana kattavuusmerkittävästi pienenee.

Yhdistys tai yritys voi irtisanoutua sitoumuksesta ilmoittamalla siitä kirjallisesti sitoumuksen ohjausryhmälle.

Yhdistys tai yritys voidaan erottaa sitoumuksesta, mikäli se ei toteuta niitä velvoitteita, joihin se on sitoutunut. Erottamisperusteena ovat toistuvat laiminlyönnit sitoumuksen mukaisten velvoitteiden toimeenpanossa tai niiden raportoinnissa. Havaittuaan sitoumusvelvoitteen laiminlyönnin sitoumuksen ohjausryhmä lähettää yhdistykselle tai yritykselle huomautuksen. Jos yhdistys tai yritys ei sille annettussa määräajassa korjaa toimintaansa hyväksyttävästi, käsittelevät ministeriöt asian ja päättävät jatkotoimenpiteistä liittyen laiminlyöntiin. Päätöksen mahdollisesta erottamisesta tekevät ministeriöt.

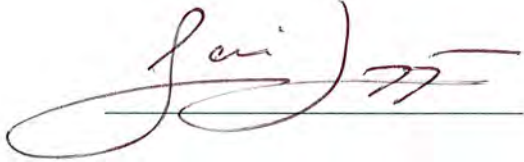
Tämä sitoumus on oikeudelliselta luonteeltaan sen kaltainen, ettei sitoumuksen velvoitteiden laiminlyönti aiheuta yhdistyksen tai yrityksen sitoumuksesta erottamisen lisäksi oikeudellisia seuraamuksia.

Tämän sitoumuksen osapuolet ja sitoumuksen toimenpiteisiin liittymisasiakirjalla sitoutuneet yritykset pyrkivät toimimaan siten, että sitoumuksen mukaiset toimenpiteet ja tavoitteet toteutuvat.

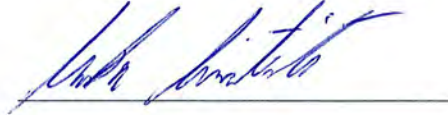
Jos tämä sitoumus on ristiriidassa lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten kanssa, on etusija annettava laille, säännökselle tai määräykselle.

Tämä sitoumus laaditaan yhtenä kappaleena. Yhdistyksille toimitetaan jäljennökset allekirjoitetusta sitoumuksesta. Allekirjoitettu sitoumus julkaistaan Sitoumus2050.fi -verkkopalvelussa.

9 ALLEKIRJOITUKSET

Maa- ja metsätalousministeriö

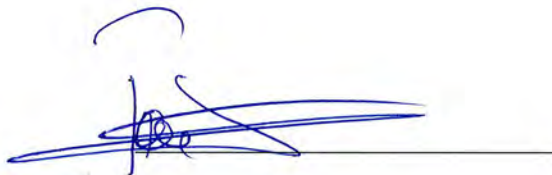
Työ- ja elinkeinoministeriö

Ympäristöministeriö

Elintarviketeollisuusliitto ry

Matkailu- ja Ravintolapalvelut
MaRa ry

Päivittäistavara-kauppa ry

LIITE 1. ESIMERKKEJÄ YRITYSTEN MATERIAALITEHOKKUUSTOIMISTA

Esimerkkejä teemakohtaisista, ei-sitovista, materiaalitehokkuustoimista, joita yritys voi toteuttaa liittyttyään sitoumukseen:

1. Yritys tekee kehitystyötä **olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien** materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi. Yritys toteuttaa materiaalitehokkuustoimia havaittujen tai kokeiltujen ratkaisuvaihtoehtojen pohjalta.
 - *Yritys selvittää elintarvikejätteen tai ruokahävikin syntymisen syitä sekä pohtii vähentämisen keinoja.*
 - *Yritys kartoittaa ja tarjoaa keinoja yritysasiakkaidensa ja kuluttajien ruokahävikin vähentämiseksi.*
 - *Yritys kartoittaa ja priorisoi materiaalitehokkuutta parantavia toimia esimerkiksi teettämällä yrityksessä materiaalikatselmuksen.*
 - *Yritys tehostaa materiaalien ja energian hankintaa ja käyttöä prosesseissaan niin, että CO₂-ekv-päästöjä syntyy tuotokseen nähden vähemmän.*
 - *Yritys kehittää ja tarkentaa jäte- ja sivutuotevirtojen lajittelua, mittamista sekä seurantaa ja raportointia.*
 - *Yritys kehittää tuotannosuunnittelua hävikin määrän vähentämiseksi.*
 - *Yritys kehittää tilaus-toimitusketjujaan ja menekinseurantaa hävikin määrän vähentämiseksi.*
 - *Yritys tehostaa yhteistyötään ruoka-apua jakavien toimijoiden kanssa.*
 - *Yritys tarjoaa ratkaisuja yritysasiakkaidensa jätteiden erilliskeräykseen.*
 - *Yritys parantaa käyttämiensä pakkausten sopivuutta tuotteen tuotanto- ja jakeluprosessiin.*
 - *Yritys osallistuu Luonnonvarakeskuksen kansallisiin elintarvikejätteen ja ruokahävikin seurantajaksoihin.*
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta **tuote- tai palvelusuunnittelun** avulla omassa tai yhteistyökumppaneidensa toiminnassa.
 - *Yritys kehittää ja lanseeraa uusia tuotteita elinkaariajattelu huomioiden. Yritys voi esimerkiksi arvioida mahdollisuuttaan siirtyä tuotteissaan viimeinen käyttöpäivä –merkinnöistä parasta ennen –merkintöihin elintarviketurvallisuutta vaarantamatta.*
 - *Yritys lisää käyttämiensä elintarvikepakkausten materiaalitehokkuutta ja ympäristömyötäisyyttä.*
 - *Yritys hyödyntää erilaisia hinnoittelutapoja ja myyntikanavia hävikin synnyn ehkäisyssä.*

- Yritys kehittää tai tuo valikoimiinsa ympäristön kannalta hyviä take away – pakkauksia ja muita non-food tuotteita.
 - Yritys kehittää pakkausten kierrätys- ja uudelleenkäyttöjärjestelmiään materiaalitehokkaammiksi.
 - Yritys kehittää pakkauksia, joiden ympäristökädenjälki on merkittävä (=pie-
nentää omaa tai asiakkaidensa ympäristöjalanjälkeä).
 - Yritys korvaa kuluttaja- ja myyntieräpakkauksissaan fossiilisista luonnonva-
roista valmistettua muovia uusiutuvilla tai kierrätysraaka-ainesta valmiste-
tuilla materiaaleilla.
3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa **sivuvirroista**.
- Yritys tuotteistaa sivuvirtoja uusiksi raaka-aineiksi tai tuotteiksi.
 - Yritys ohjaa sivuvirtoja sekä muuta elintarvikejätettä lisäarvoa tuotta-
vaan käyttöön, kuten uusiin kaupallisiin käyttökohteisiin mm. rehuna.
 - i. Kumppaneita sivuvirtojen hyödyntämiseen voi löytää esimer-
kiksi hyödyntämällä teollisten symbioosien FISS-verkostoa.
 - Yritys tekee tuotekehitystyötä arvoketjun toimijoiden kanssa, jotta
omasta toiminnasta syntyvät ja kuluttajilta tai yritysasiakkailta kerättävät
muovipakkaukset jatkojalostetaan uusiksi raaka-aineiksi ja tuotteiksi.
4. Yritys lisää **henkilöstönsä** ja **yhteistyökumppaneidensa** valmiuksia pa-
rantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta.
- Yritys sisällyttää materiaalitehokkuuden osaksi sisäistä esimieskoulu-
tusta.
 - Yritys sisällyttää materiaalitehokkuuden osaksi johtamis- ja yrityskult-
tuuriaan ja vastuullisuustavoitteitaan.
 - Yritys järjestää sisäistä koulutusta henkilöstölle materiaalitehokkuutta
parantavista työtavoista.
 - Yritys tekee yhteistyötä muiden yritysten kanssa parantaakseen koko
arvoketjun materiaalitehokkuutta ml. lahjoitusruoan vastaanottajatahot,
pakkaus- ja pakkausmateriaalivalmistajat sekä tavarantoimittajat.
 - Yritys lisää yritysasiakkaidensa tietoisuutta ja osaamista koulutusten ja
viestinnän keinoin.
 - Yritys tehostaa logistiikkaansa niin, että CO₂-ekv-päästöjä syntyy arvo-
ketjussa nykyistä vähemmän.
 - Yritys tarjoaa yritysasiakkailleen tietoa logistiikkansa CO₂-ekv-pääs-
töistä.
5. Yritys **parantaa tiedon tasoa** materiaalitehokkuudesta.
- Yritys toimittaa hävikkinsä määrää (kg) ja laatua koskevia tietoja toimi-
alaliitolle tai myöhemmin sovittavalle tilastoviranomaiselle materiaali-
ja/tai elintarvikejätteen ja/tai ruokahävikin mittaamisen kehittämiseksi
kansallisesti.
 - Yritys viestii kuluttajille ruokahävikin vähentämisestä kotitalouksissa.
 - Yritys viestii yritysasiakkailleen ruokahävikin vähentämisen keinoista.
 - Yritys viestii kuluttajille käyttämistään pakkauksista, niiden kierrätyk-
sestä sekä niiden ympäristövaikutuksista.

LIITE 2. YRITYKSEN LIITTYMINEN SITOUKSEEN

Yritys liittyy elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen seuraavasti:

1. Yritys tutustuu elintarvikealan sitoumuksen sisältöön ja liittymisohjeistukseen.
2. Yritys luo yritystilin Sitoumus2050.fi -verkkopalvelussa tai hyödyntää verkkopalvelussa jo olemassa olevaa yritystiliään.
3. Yritys valitsee liittyvänsä elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen, määrittelee omat materiaalitehokkuustoimenpiteet ja niille asetetut tavoitteet Sitoumus2050.fi -verkkopalvelussa. Liittyminen ohjeistetaan tarkemmin erillisessä dokumentissa (liittymisohje) sekä Sitoumus2050.fi -verkkopalvelussa.
4. Yritys lähettää sitoumuksen/liittymistiedot tarkistettavaksi Motivan HelpDeskille.
5. Yrityksen materiaalitehokkuustoimet ja niille asetetut tavoitteet arvioidaan sitoumustoiminnan HelpDesk palvelussa Motivassa.
6. Yritys liitetään elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen, kun sitoumustoiminnan HelpDesk palvelu Motivassa on todennut liittymistiedot ja yrityskohtaiset tavoitteet elintarvikealan sitoumuksen tavoitteiden ja teemojen mukaisiksi sekä hyväksynyt liittymislomakkeen.
7. Sitoumustoiminnan HelpDesk palvelu Motivassa julkaisee tiedon yrityksen liittymisestä ja toimittaa tiedon yrityksen liittymisestä siihen toimialajärjestöön/-järjestöihin, jonka jäsen yritys on. Muusta julkisuudesta yritys päättää itse.